

OKUL KÜTÜPHANELERİNDE RENK ETKİLERİ VE ÖNEMİ

Leila HASHEMPOUR*

Aysa TAGHIZADEH SAPCHI

Öz: Renklerin binalarda özellikle kütüphane binalarında farklı uygulamalar doğrultusunda doğru kullanımlarını açıklamak önemli bir husustur. Kütüphane binasında renk kullanımı, tasarımcı ve kütüphaneci arasında ortak çalışma alanı oluşturulması gereksinimini ortaya koymaktadır. Bu ortak çalışmaların amacı, kullanıcının okuma, öğrenme, eğlenme ve araştırma yapabilmesi için uygun bir ortam yaratmaktır. Çalışmanın amacı, okul kütüphane binalarında iç mekân tasarımı için kullanılan renklerin etkilerini ve önemini incelemektir.

Mevcut literatüre dayalı olarak yapılan bu çalışmada, öncelikle okul kütüphane tanımı olmak üzere, bu tür kütüphanelerde mekânsal tasarım kriterleri belirlenmiştir. İç mekân tasarımı ve renk ilişkisi ele alınarak, kütüphanelerde renk uygulamaları incelenmiştir. Okul kütüphanelerinde renk etkileri ve önemi hakkında bilgilere yer verilmiştir. Son olarak çalışmada elde edilen bulgular çerçevesinde, konuyla ilgili genel önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Kütüphaneler, Okul Kütüphaneleri, İç Mekân Tasarımı, Renk

* Hacettepe Üniversitesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü
Hacettepe Üniversitesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarım Bölümü

EFFECTS AND IMPORTANCE OF COLOR IN SCHOOL LIBRARIES

Leila HASHEMPOUR

Aysa TAGHIZADEH SAPCHI*

Abstract

It is important to explain the correct use of colors according to different applications, especially in the library buildings. Use of color in the library building, demonstrates the need of collaboration between designers and librarians. The aim of this collaboration is to create a favorable environment for user's research, reading, learning and having fun. The main aim of this study is to examine the effects and importance of colors for the interior design of school libraries.

In this study, based on available literature, first of all the definition of school libraries was explained, then spatial design criteria have been determined in such libraries. Interior by considering the relationship between interior design and color, color applications in the library have been examined. Also, there is information about color effects and importance in school libraries. Finally, according to the results general recommendations have been made about the subject.

Keywords: Libraries, School Libraries, Interior Design, Color

Giriş

Renk görünür ışık dalgalarının farklı dalga boylarında beynin yorumudur (Dodsworth, 2009, s. 130). Renk insanları psikolojik ve fiziksel açıdan etkileyebilir, farklı renkler karşısında farklı tepkiler ortaya çıkabilir. Örneğin, renkler kan basıncı, kalp hızı, vücut sıcaklığı, solunum, sinir ve sindirim sistemlerinde farklı fizyolojik tepkilere neden olabilir (Daggett, Cobble ve Gertel, 2008). Açıkçası, renk bireyin normlarını, eylemlerini, tepkilerini ve davranışlarını dolaylı etkilemektedir. Bir başka deyişle, renkler farklı yollar ile insan hayatı üzerinde önemli etkiler bırakıp, kimyasal ve psikolojik özellikler nedeniyle önemli bir enerji kaynağıdır.

Renk tasarımda önemli öğelerden biri sayılmaktadır. Bu yüzden bir iç mekânı, iç mimari açısından estetik ve çekici duruma getirmede renk unsurunun ciddiyetle incelenmesi gerektiği anlaşılmaktadır (Hazırlar, 2004, s. 23). Bilgi, teknoloji ve sanatın bulunduğu nokta olan iç mimari, insan gereksinimleri için doğal bir düzen, gelişim ve tamamlanmadır (Kurtich ve Eakin, 1996, s. 3). İç mekân tasarımı renk, biçim ve doku gibi kendine özgü bileşenleri ile birlikte, iç mekânı optimize etmek, verimliliği ve estetik anlamlarının düzgün işleyişini sağlamak için çalışmaktadır. İç tasarım, estetik ve işlevsel düzenin aynı düzeyde olması gereken bir süreç, insanın kendi ana karakter olduğu kurgusal bir yapıdır.

Bazen sıkıcı bir ortam gibi görünen kütüphanelerde, renklerin psikolojik etkileri yadsınmaz. Renk kullanımı açısından “ortama” yönelik yeni tanımlar ortaya çıkmaktadır. Konu ile ilgili bilinç eksikliği geri dönüşü olmayan etkilere neden olabilir. Bu yüzden, bir kütüphanede kullanılan renkler diğer ortamlara göre farklı olmalıdır. Kullanışlı ve canlı bir kütüphane binasında, sunulan hizmetlerin verimliliği iki katına çıkacaktır. Kütüphanelerde iç mekân tasarımı, bir yandan personelin faaliyetlerini doğrudan etkilerken, öte yandan kullanıcıların tutum, bakış açıları ve kişiliklerini etkileyebilir. Bir başka deyişle, bu tür mekânlarda iç mimarının amacı, yapılan faaliyetlerin konforu için fiziksel ve zihinsel performansı geliştirmektir.

Araçlar, malzemeler, renkler, dokular ve diğer tüm faktörler, kütüphane mimarisinin ayrılmaz bir parçasıdır. Kütüphane binasında renk kullanımı, tasarımcı ve kütüphaneci arasında karşılıklı fikir alışverişi ve ya ortak çalışma alanı oluşturulması gereksinimini ortaya koymaktadır. Bu ortak çalışmaların ve ya danışmanlığın amacı, kullanıcının okuma, öğrenme ve araştırma yapabilmesi için uygun bir ortam yaratmaktır. Mevcut literatüre dayalı olarak yapılan bu çalışmada, binalarda özellikle kütüphane binalarında iç mekân tasarımı için kullanılan renklerin etkilerini incelemek amaçlanmıştır.

Okul kütüphaneleri Tanımı

Eğitim ve öğrenimin önemli parçası olan okul kütüphaneleri çocukları küçük yaşta kitap okuma sevgisi, araştırma bilinci ve eleştirel düşünce yeteneği ile eğitmektedir. Eğitim kurumunda son derece önemli bir kuruluş olarak algılanan okul kütüphanesi, okul içinde bir odada ya da bağımsız bir binada bulunmaktadır (Ölçalan, 2010, s.11). UNESCO/IFLA ortak Okul Kütüphanesi Bildirgesine (1998) göre, okul kütüphanesi günümüz bilgi temelli toplumunda başarılı ve uygun hizmetlerin sunulması için temel olan bilgi ve düşünceleri kapsamaktadır. Okul kütüphanesi, öğrencilerin hayallerini geliştirir, ayrıca sorumlu vatandaşlar olarak yaşamalarını sağlarken, yaşam boyu öğrenme becerisiyle donatır.

- Okul kütüphaneleri çağın ihtiyaçlarına uygun şekilde gelişen toplumsal kurum olarak eğitim ve öğretim için her türlü bilgi kaynağını sağlayarak öğretim kademesinin amaçlarının gerçekleşmesine katkıda bulunmaktadır (Önal, 1994, s. 89).
- Okul kütüphanelerinin sunduğu hizmetler şunlardır: (UNESCO/IFLA Okul Kütüphanesi Bildirgesi, 1998; Önal, 1985, s. 19)
- Öğretim programında belirtilen eğitimsel amaçları okul görevleriyle birlikte desteklemek ve ilerletmek;
- Çocuklarda ve öğrencilerde kitap okuma, bilgi edinme, yaşamları boyunca kütüphane kullanma alışkanlığını ve zevkini geliştirmek ve sürdürmek;

- Çeşitli bilgi edinme, hayal kurma vb. amaçlara yönelik bilgiyi kullanma ve yaratıcılığı sağlama deneyimlerini oluşturacak fırsatlar sunmak;
- Öğrencileri iletişim yöntemlerine duyarlı olarak bilgiyi değerlendirmeleri ve kullanmaları için beceri kazanmalarını desteklemek;
- Yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası kaynaklara erişimi imkânı sağlayarak kullanıcıların çeşitli görüşleri, tecrübeleri ve düşünceleri üretebilmelerinde önemli olan olanakları tanımak;
- Kültürel altyapı ve ortak bilinç oluşturmada temeli sağlamak için diğer kurum, kuruluş ve kütüphanelerle işbirliği yapmak fırsatını sağlamak;
- Okul kütüphanesi bilgi alt yapısını ve bilgi ağını kurmak, yerel ve ulusal bilgi ağlarına dâhil olmak.

Okul kütüphaneleri diğer tüm kütüphane türlerine göre daha da küçük bir alanda bulunmaktadır. Bu nedenle, mevcut gereksinimler doğrultusunda, ayrıca gelecek gelişmelere yönelik uygun alan planlaması gerekmektedir.

Okul Kütüphanelerinin Mekânsal Tasarım Kriterleri

Okul kütüphanesi standartları içinde mekânsal tasarım birçok açıdan önem taşımaktadır. Bunlar arasında okuyucuların kolaylıkla çalışmalarına elverişli, sıcak ve sevimli bir ortam oluşturması, potansiyel kullanıcıların ilk izlenimlerinde kazanılması açısından değer taşıması yer almaktadır. Kütüphane mekân planlaması aşamasında bazı ölçütlerin göz önünde bulundurulması gerekmektedir:

- Okul içinde merkezi bir durumda fiziksel olarak en rahat ve kolay ulaşılabilecek ve yararlanabilecek bir konumda olmasının yanında mekânın iç ve dış görünümünü sağlamak gerekmektedir.
- Rahat bir ortam oluşturabilmek için ses yalıtımına ve ışıklandırmaya önem verilmelidir.
- Dermenin fiziksel açıdan korunabilmesi için, ısı, ışık, nem ve havalandırma sistemin özelliklerine dikkat edilmelidir.
- Kütüphanenin iç ve dış yüzeylerine uygulanan renklerin dikkat çekici, sakinleştirici ve canlı olması önemlidir (ALKAN, 2013).

Okul kütüphaneleri standartları için ortak bir ölçü bulunmamaktadır, ancak temel planlama için çeşitli yöntemler yararlı ve kullanışlı olacaktır. Genelde planlama sürecinde şartlar altında işlevsel bir okul kütüphanesinde bulunması gereken birimler şunlardır: (UNESCO/IFLA Okul Kütüphanesi Bildirgesi, 1998; ALKAN, 2013, s.131).

- Giriş/dolaşım/danışma alanı;
- Bireysel okuma ve çalışma alanı;

◆ Leila Hashempour / Aysa Taghizadeh Sapchi

- Ders çalışma ve araştırma yapma alanı;
- Rahat okuma alanları;
- Grup çalışma alanı;
- Grup projeleri alanı;
- Bilgisayar alanı;
- Multimedya ürünleri alanı;
- Görevli çalışma alanı;
- Uzaktan eğitim sınıfı alanı;
- Öğretim programı planlama alanı.

Tasarım ilkeleri, unsurları ve kriterleri doğru ve uygun bir şekilde uygulanırsa eğer, bina ve kullanıcı arasında etkili iletişim yaratmak için yol gösterici rehberi olabilir. Tasarım için en önemli kriterler arasında şekil, doku, renk, bütünlük, farklılık, denge ve alan gibi çeşitli unsurlar yer almaktadır. Literatüre dayalı olarak yapılan bu çalışmada, okul kütüphanelerine yönelik renk etkileri ve uygulamaları incelenmiştir.

İç Mekân Tasarımı ve Renk İlişkisi

İç mimari sanatının amacı, görsel etkiyi elde etmek ve işlevselliği belirlemektir. Amaca ulaşmak için en önemli unsur iç mekân tasarımıdır (Hasol, 1998, s. 437). İç mekân tasarımının ana amacı ise, iç mekânların işlevsel yönden geliştirilmesi, estetik olarak zenginleştirilmesi ve psikolojik olarak değerlendirilerek ele alınmasıdır (Ertek, 1994, s. 85).

Renklerin bireye yönelik etkileri nedeniyle, insanın yaşadığı yerlerde, kullandığı eşyalarda ve bulunduğu ortamlarda renk seçimine dikkat etmek gerekmektedir. Renk tasarımı önemli öğelerden biri sayılmaktadır. Bu yüzden bir iç mekânı, iç mimari açısından estetik ve çekici duruma getirmede renk unsurunun ciddiyetle incelenmesi gerektiği anlaşılmaktadır (Hazırlar, 2004, s. 23). Renk, iç mekân tasarımı öğeleri arasında, önemli öğelerden birisidir. Renk öğesi hem işlevsel hem de estetik açıdan dikkate alınmaktadır. Renklere karşı tepkiler ve davranışlar genellikle kültürel ve kişisel deneyimin bir fonksiyonudur. Renk, ortam ile kurulan ilişkinin belirlenmesinde en önemli faktörlerden biridir. Uygun renk kullanımı sıkıcı bir mekânı canlı bir mekân haline dönüştürebilir. Bir iç mekân tasarımı için renk seçimi konusunda yukarıda belirlenen etkileyici faktörlerin yanı sıra, mekânın işlevi ve ışık kaynakları dikkate alınması gereken bazı önemli noktalar arasında yer almaktadır (Hashempour ve Taghizadeh Sapchi, 2015).

Renk insanları etkileyebilecek faktörlerden birisi olduğu için, uygun kullanımları sayesinde belirli bir ortamı çekici ve estetik duruma getirebilir. Lang'e (1987) göre, mimarların yarattığı tasarımlar ve yapılar insan davranışı için potansiyel bir

ortamdır. İnsanı etkileyen ortamlar insanlar tarafından büyük beğeni kazanan ortamlar arasında yer almaktadırlar. Bu nedenle, mimarlar, tasarımcılar ve onların danışmanları kullanıcıyı etkileyen bir ortam yaratmak üzere önemli adımlar atmalıdır.

Kütüphanelerde Renk Uygulamaları

Mekânın algılanmasında katkıda bulunan renk, bazen mekânın işlevini iyi bir şekilde ifade eder. Dolayısıyla, iç mekân tasarımına yönelik renk seçiminde mekân işlevi ve amacı önemli faktörlerden biridir. Kütüphanede kullanılacak renklerin seçimi iç tasarımın en ilginç ve karmaşık yönlerinden biridir. Bu nedenle, ortamın verimliliğini arttırmak için kütüphanelerin renk seçiminde teknik bilgi ve deneyime sahip olan tasarımcıyla çalışmak daha güvenilir olabilir (Hashempour ve Taghizadeh Sapchi, 2015).

Mekânların birbirinden farklı olmalarını göz önünde bulundurmak gereklidir. Renk gibi önemli olan değerler bina içerisindeki fiziksel ortamın görsel özelliklerini oluşturmaktadır. Kütüphanenin tüm alanlarında renk düzeyleri mekân işlevine uygun özellikleri doğrultusunda değerlendirilmelidir. Bir halk kütüphane örneğinde, çocuklar ve yetişkinler alanında kullanılan renk düzeyi birbirinden farklı olabilir. Kütüphanelerin işlevleri çeşitli renk kullanımı ile doğru bir şekilde açıklanabilir. Çok katlı kütüphane binalarında, birbirine bağlı olan bölümlerde aynı renk kullanımı, ayrıca her bir kata özel farklı renk kullanımı belirli alanları bulmada kullanıcılara yardımcı olacaktır. İç tasarım için kullanılan renklerin yanı sıra, kütüphanede bulunan kitaplar, dergiler ve diğer malzemelerin sağladığı renkleri de göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Yerel personel nesnelere ve malzemelerde kullanılan renklerin kullanıcı algısı üzerinde etkisi olduğunu unutmamalıdır. Parlak renkler ile bir nesne daha büyük algılanır iken, koyu renkler ile aynı nesne küçük algılanabilir. Örneğin, kütüphanede küçük bir oda ya da küçük bir alan koyu renkler ile boyanmamalıdır; çünkü alan daha da küçük algılanır (Brown, 2002).

Okul Kütüphanelerinde Renk Etkileri ve Önemi

Okul kütüphanesine girerken, kullanıcılar özellikle de öğrenciler raflarda bulunan kitapların, diğer kütüphane malzemelerinin ve ayakları altından bulunan döşeme renklerinden etkilenmektedirler. Bu nedenle, okul kütüphanelerinde kullanılan renkler sıcak bir ortam yaratarak, çocukları aktif olarak okumaya, eğlenmeye, bilgi edinmeye ve araştırmaya davet etmeleri gerekmektedir (Scargall, 1999). Öğrenciler özellikle ilkökul ve ortaokul öğrencileri aydın ve neşe dolu bir ortama gereksinim duymaktadırlar. Çeşitli alanlar ve malzemeler için seçilen renkler çocukluk heyecanını yansıtmalıdır. Parlak, koyu ve ana renkler kütüphane kullanımı için öğrencilere harekete geçirebilir. Lise öğrencileri için kütüphanede kullanılan renkler, yetişkinliğe geçiş duygusunu yansıtmalıdır. Dolayısıyla, renk eğitim ve öğrenme için okul kütüphanesini, merkezi bir yer haline getirmek için kullanılabilir.

Renklerle yeniden biçimlendirmek ve görsel uyarı uygulamaları okul kütüphaneleri için dikkate alınması gereken önemli konulardır. Okul kütüphanelerinde renk birleşimi için çeşitli yöntemler bulunmaktadır. Sınırlı bir bütçe miktarı ile bile

kütüphane değiştirilebilir. Ortama çeşitli renk kullanımı ile yeniden biçim vermek için parlak renkle boyanmış bir odak noktası duvarı heyecan verici olacaktır. Bülten panoları da coşku yaratabilir. Kütüphanede yeni gelişmeleri tanıtmak için renkli görüntüler ile bülten panoları kullanımları dikkat çekici olabilir. Bütçe bilincine sahip Kütüphaneciler basit şeyler gerçekleştirerek kütüphaneye renk ekleyebilirler. Renkli kanepeler, sandalye örtüleri, perdeler ve duvar kaplamaları yararlı olabilir (Elementary Librarian, 2009).

Çoğu öğrencinin görsel öğrenciler olduğu görülür. Çizelgeler ve diğer görüntüler büyük oranda öğrencilere yardımcı olabilir. Sağ beyinli öğrenciler renk duyarlı beyinlere sahipler ve renk kodlama öğrenmelerini güçlendirmektedir. Renkli videolar, posterler, slaytlar ve diyagramlar yoğun dersler programlarından daha anlamlı olabilir (Brown, 2000). Sol beyinli öğrenciler ortam ile kolayca iletişim kurabilirler, hızlı ve rahatça istediklerini bulabilirler. Sağ beyinli öğrencilerin durumu bu açıdan farklı olmaktadır. Rafların renk kodlaması bu sorunu hafifletecektir. Renkli işaretler, posterler veya raflar ihtiyaç duyduklarını bulmada sağ beyinli öğrencilere yardımcı olabilir (Elementary Librarian, 2009).

Renklerin psikolojik etkileri kütüphanede renk seçiminde belirleyici faktörlerden biridir. Genel olarak mavi, yeşil ve menekşe serin ve huzuru temsil eder iken, kırmızı, sarı ve turuncu sıcak, etkin, uyarıcı renkler olarak kabul edilir. Yangın ve kanın rengi olan kırmızı, ısı ve şiddet gibi psikolojik etkileri vardır. Bu etkiler tehlike anlamına gelmektedir. Kütüphane iç mekân tasarımında, parlak kırmızı bazı alanlarda nadiren ana renk olarak kullanılabilir. Ancak, bazen (sarı ve mavi) renkler ile birlikte çocuk alanlarında kullanılabilir. Sarı rengin daha az saldırgan etkisi olduğu için kullanımı kırmızıya göre daha kolaydır. Parlak kırmızı gibi, sarı renk genellikle çocuk alanlarında kullanılabilir. Doğa rengi olan yeşil, farklı şemalar ile tanınabilir. Buna ek olarak mavi, düşünme yeteneğini arttırdığı için kütüphanelerde okuma salonları için en uygun renk tercihidir (Brown, 2002; Pile, 1995). Mor renk, kırmızı ve maviden elde ettiği ikili doğasıyla uyku verici renktir. Bu nedenle, öğrenme merkezleri, kütüphaneler ve okullarda geniş bir alan için kullanımı tavsiye edilmez. Çünkü eğitim ile verimliliği düşürür, durgunluk yaratır ve entelektüel eksikliğe neden olur. Beyaz rengin olumu etkilerinin aksine, siyah pasiflik, sessizlik ve hareketsizlik rengidir, zihinsel ve fiziksel uyarılmayı düşürdüğü için kütüphanelerde özellikle de çocuk kütüphanelerinde ve alanlarında kullanımı tavsiye edilmemektedir.

Görsel bir ortamda okuyucuyu etkileyen renk kompozisyonu, kütüphane iç mekân mimarisi için dikkate alınan önemli konulardan biridir. Farklı renkleri belli kavramlar ile amaçları ifade etmek için uyumlu ve düzenli bir şekilde bir araya getirmeye, renk kompozisyonu denir. Denge boyama kompozisyon en önemli hedeflerinden biridir. Kütüphanenin farklı bölümlerinde renk seçimi kullanım amacına dayalı olmalıdır. Kütüphane gibi ortamların renk kompozisyonuna yönelik kullanılan renklerin yönleri ve yerleşimi önemlidir. Örneğin, mavi renk ortamın tavan, döşeme, duvarlarında farklı etkiler yaratabilir. Mavi, tavanda hafiflik duygusu yaratır

iken, döşemede ağırlık duygusuna neden olabilir, aksine, kırmızı tavanda ağırlık, döşemede ise hafiflik duygusu yaratabilir. Tablo 1’de, okul kütüphaneleri iç mekân tasarımı için önerilen renkler ve sağladıkları psikolojik etkiler verilmiştir (Hashempour ve Taghizadeh Sapchi, 2015; Daggett, Cobble ve Gertel, 2008; Latimer ve Niegaard, 2007, s. 162; Özbudak, Gümüş, Çetin, 2003).

Tablo 1. Okul Kütüphane Bölümlerinde Önerilen Renkler ve Psikolojik Etkileri

Alan/Bölüm	Önerilen Renk	Psikolojik Etkiler
Bireysel Okuma Alanı	Mavi ve tonları, Yeşil, Beyaz ve Kırmızı	Huzur, Rahatlık, Azim, Bilinçlilik duygusu, Canlılık ve Hareket
Ders Çalışma ve Araştırma Alanı	Yeşil, Sarı, Beyaz	Yöneticilik, Özgürlük, Azim, Bilinçlilik duygusu
Rahat Okuma Alanı	Pembe, Mavi ve Yeşil	Huzur, Hoşnutluk duygusu
Grup Çalışma ve Proje Alanı	Sarı, Yeşil, Beyaz	Azmi, Bilinçlilik duygusu, Öz-güven
Ödünç Verme ve Danışma Masası	Mavi ve tonları	Güven, Huzur, Hoşnutluk duygusu
Bilgisayar ve Multimedya Ürünleri Alanı	Yeşil ve Tonları, Pembe, Gül rengi	Öz-güven, Huzur
Koridorlar, Giriş Fuayeleri	Mor ve açık tonları	Huzur verme, öz-güven duygusu
Islak Hacimler	Beyaz ve tonları, Mavi-Turkuaz, Yeşil ve tonları	Saflık, Temizlik, Mekânları geniş göstermesi
Görevli Çalışma Alanı	Lacivert, Kahverengi, Mor ve Siyah tonları	Güç, rahatlık ve otorite sağlama

Okul Kütüphanelerinin ana misyonu yani kullanıcı için dinlendirici ve eğlendirici bir ortamda bilim eğitimini teşvik etmek ve elverişli koşullar yaratmayı göz önüne alarak farklı bölümlerde bölüm işlevine yönelik farklı renkler kullanılmalıdır. Çeşitli iş yerlerinin, hastanelerin, okulların ve kütüphanelerin verimi renk unsuru ile atırmakta veya düşürmektedir. Kütüphane yönetimi ve verimliliğinin başarılı olması, kullanıcıların taleplerini ve ihtiyaçlarını karşılayan hoş ve güzel bir ortam türüne bağlıdır. Elbette ki böyle bir ortamın yaratılması ve tasarımı kütüphanelerin önemli amaçlarından biridir. Bu amaca ulaşmak için kütüphanecilerin ve tasarımcıların ortak çalışmaları ve fikir alışverişleri gerekmektedir. Ortak çalışmalarda renk öğesinin insan psikolojisine olan etkilerini dikkate alarak iç ve dış mekân tasarımı için renk kullanımı belli ilkelere bağlı olarak yapılmalıdır.

Sonuç ve Değerlendirme

Okul Kütüphanelerinde öğrenci, personel ve kütüphaneci arasında iletişim imkânı sağlanıp, kullanıcının okumak, araştırmak ve boş zamanını geçirmek için

uygun ortam yaratılmaktadır. Bu tür ortamlarda kullanıcıların ister bilgi ve araştırma gereksinimleri, ister ise estetik, zevk, eğlence ve huzur ile ilgili gereksinimleri karşılanmaktadır. Kütüphanelerin birbirinden farklı olmaları, ayrıca kullanma eğiliminde bulunmaları için kullanıcıların çeşitli gereksinimlerini karşılamak zorundadırlar. Bir başka deyişle, başarılı kütüphane kendi hedef kitlesinin talepleri ve ihtiyaçlarını olumlu ve uygun bir şekilde tanımlayıp, karşılanması için farklı yöntemler uygulanmalıdır.

Bir kütüphane binası için çeşitli bölümlerde, alan özellikleri ve işlevine göre uygun renklerin seçilmesi gerekmektedir. Bu yüzden:

1. Ele alınan mekândaki işlevlerin özellikleri incelenir;
2. Renklerin psikolojik etkileri dikkate alınarak alan için uygun renkler belirlenir;
3. Seçilen renkler bir pilot üzerinde incelenip, gerçek binada uygulanmalıdır.

Okul kütüphaneleri iç mimari öğeler açısından estetik ve çekici olmalıdır, ayrıca renk ögesi açısından da iç mimari özelliklere sahip olmalıdır. Bunların yanı sıra, tasarımda form, denge, uyum, bütünlük ve farklılık, işlevsellik öğeleri temel alınmalıdır. Genel olarak, kütüphane iç mekân tasarımı için doğru ve uygun renk seçimi, personelin sunduğu hizmetlere yönelik bir taraftan kaliteyi yükseltirken diğer taraftan verimliliği arttırmakta, ayrıca, Kullanıcıların odaklanma gücünü artırarak okumak, eğlenmek veya araştırma yapmaları için uygun ortam yaratmakta yardımcı olabilir.

Çalışma sonucu elde ettiğimiz bilgilere göre konuyla ilgili şu genel önerilerde bulunulabilir.

- Bu çalışmada, okul kütüphanelerinin farklı bölümleri için işlev özelliklerine yönelik literatüre dayanarak uygun renkler önerilmiştir. Renk seçiminde psikolojik etkilerin yanı sıra, renk yansıtma faktörü ve iklim özelliklerinin yanı sıra ders programlarının dikkate alınması gereken önemli noktalardan biri olup, gelecek çalışmalarda incelenmesi gereken konulardan biridir.
- Öğrencilerin renk tercihlerinde teknoloji de etken faktörlerden biridir. Modern teknolojilerinin hemen her alanda farklı etkiler ortaya çıkarması, kütüphaneleri daha da çok etkilemektedir. Yeni teknolojilerin kütüphane iç mekân tasarımına yönelik ışık, aydınlatma ve renk etkilerini incelemek kütüphane kullanıcılarının artan ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla dikkate alınması gereken önemli bir husustur.
- Okul Kütüphanelerine yönelik renk seçimini etkileyen kriterlerin belirlenmesi, mekân işlevlerini rahatlıkla yerine getirmede yardımcı olur.
- Kütüphanelerin tercih ettikleri renkleri değerlendirmesi ve personelin ve öğrencilerin kullanılan renklere yönelik beklentilerini saptaması için kullanıcı memnuniyeti çalışmaları yapmaları gerekir.
- İlk, orta ve lise öğrencileri bakış açısından okul kütüphanelerinde kullanılan ve gelecekte kullanımı planlanan renklere yönelik araştırmaların yapılması gerekmektedir.

Teşekkür

Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu'na (TÜBİTAK) 2215-Burs Programı kapsamında mali desteklerinden dolayı sonsuz teşekkürler ederiz.

Kaynakça

- Alkan, S.E. (2013). Okul kütüphanelerinin bilgi okuryazarlığına etkileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara üniversitesi, istanbul
- Brown, C.R. (2002). Interior design for libraries: drawing on function & appeal. Chicago and London: American Library Association
- Daggett, W.R, Cobble, J.E., & Gertel, S.J. (2008). Color in an optimum learning environment. International Center for Leadership in Education. 1 Ağustos 2015 tarihinde <https://www.portlandschools.org/common/pages/DisplayFile.aspx?itemId=7160594> adresinden erişildi.
- Dodsworth, S. (2009). The Fundamentals of interior design. Switzerland: AVA Publishing
- Elementary Librarian. (2009). Color in school libraries. 12 Eylül 2015 tarihinde <http://miner94.blogspot.com.tr/2009/07/color-in-school-libraries.html> adresinden erişildi.
- Ertek, H. (1994). İç Mekân Temel Tasarım İlkelerine Bir Yaklaşım. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe üniversitesi, Ankara
- Hashempour, L, Taghizadeh Sapchi, A. (2015). Kütüphanelerin iç mekân tasarımına yönelik renk etkileri. Elektronik çağda içerikten mimariye kütüphaneler. 1-3 Ekim 2015, Hacettepe üniversitesi, Ankara.
- Hasol, D. (1998). Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü. İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi
- Hazırlar, M. A. (2004). Halk kütüphanelerinde iç mimari. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kurtich, J. & Eakin, G. (1996). Interior Architecture. Toronto: John Wiley & Sons.
- Lamiter, K., Niegaard, H. (Ed). (2007). IFLA library building guidelines: developments & reflections. München: K-G Saur
- Lang, J.T. (1987). Creating architectural theory: the role of the behavioral sciences in environmental design. New York: Van Nostrand Reinhold Company.
- Özbudak, Y.B., Gümüş, B., Çetin, F.D. (2003). İç mekân aydınlatmasında renk ve aydınlatma sistemi ilişkisi. 23 Temmuz 2015 tarihinde http://www.emo.org.tr/ekler/0db17c6772e2a26_ek.pdf adresinden erişildi.
- Ölçalan, A. (2010). Halk kütüphaneleri ve okul kütüphaneleri arasındaki işbirliği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe üniversitesi, Ankara.
- Önal, H. İ. (1985). Türkiye'de okul kütüphanelerinin yönetimi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Önal, H. İ. (1994). "Okul kütüphanelerinde bilgi ağı çalışmaları", Prof.Dr. İlhan Kum'a Armağan içinde 889-96. Yay. Haz. Doğan Atılğan ve Ayhan Kaygusuz. Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği.
- Pile, J.F. (1995). Interior Design. New York: Harry N. Abrams.
- Scargall, H. (1999). Color. Library Talk, 12(5), 11.
- UNESCO/IFLA (1998). School Library Manifesto. 1 Ekim 2015 tarihinde www.unesco.org/webworld/pgicounc/inf_6_manifesto.rtf adresinden erişildi.